

Maja Jasińska, Jakub Bieniek

Istota warsztatu młodego naukowca

Obronność - Zeszyty Naukowe Wydziału Zarządzania i Dowodzenia Akademii
Obrony Narodowej nr 2(6), 60-71

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

AUTORZY

mgr Maja Jasińska
m.jasinska@aon.edu.pl
mgr Jakub Bieniek
j.bieniek@aon.edu.pl

ISTOTA WARSZTATU MŁODEGO NAUKOWCA

Wprowadzenie

Wykształcenie w naszym społeczeństwie to jedno z najbardziej cenionych dóbr. Stanowi wartość samą w sobie. Dla niektórych jest to również droga do zdobycia innych powszechnie uznawanych wartości, dlatego w dzisiejszych czasach wiele osób decyduje się na studia doktoranckie. Zdobyty stopień naukowy bardzo często daje wymierne korzyści.

Celem niniejszego artykułu jest zaprezentowanie wybranych elementów warsztatu młodego naukowca. Autorzy opracowania podjęli próbę udzielenia odpowiedzi na problem badawczy sformułowany w postaci pytania: *W czym wyraża się istota warsztatu młodego naukowca?* Problem ten próbowano rozwiązać przy pomocy metod badawczych, takich jak: analiza i synteza literatury przedmiotu i dokumentów normatywnych, obserwacji uczestniczącej oraz nieustandaryzowanych, niejawnych wywiadów z uczestnikami studiów doktoranckich. Artykuł zawiera wybrane elementy przeprowadzonych badań i ma charakter eksploracyjny.

Młody naukowiec – istota pojęcia

Większość z nas poprzez naukę rozumie wyjaśnianie reguł rządzących światem. Niemniej jednak nauka jest pojęciem wieloznacznym. To sprawia, że może być rozpatrywana w różnych aspektach. Pod względem metodologicznym wyodrębnia się aspekt treściowy, czynnościowy i instytucjonalny.

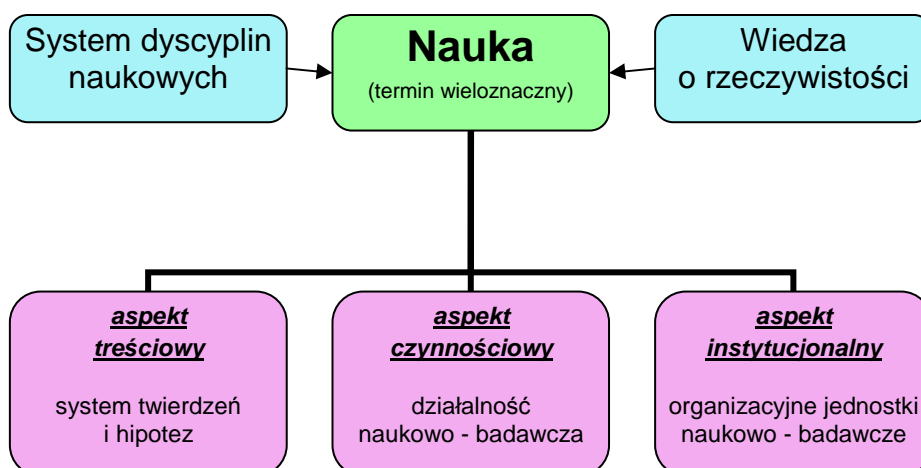
Pojmowanie nauki w sensie czynnościowym i treściowym pozwala na określenie reguł oraz zasad, według których proces ten przebiega, a jego treść zostaje utrwalona¹.

Nauką w tych trzech aspektach zajmują się uczestnicy studiów doktoranckich głównie w pracach doktorskich. Studia doktoranckie służą kształceniu badaczy, nauczycieli akademickich. Kluczowym elementem studiów

---

¹ K. Ajdukiewicz, *Logika pragmatyczna*, PWN, Warszawa 1975.

doktoranckich jest uprawianie nauki, a jej głównym plonem jest rozprawa doktorska.

Źródło: J. Apanowicz, Metodologiczne elementy procesu poznania naukowego w teorii organizacji i zarządzania, Gdynia 2000, s. 12.

Rys. 1. Pojęcie nauki

Praca doktorska stanowi warunek uzyskania stopnia naukowego doktora. Ponadto jest w systemie kształcenia kolejnym wyższym stopniem wtajemniczenia. Jest świadectwem doktora nauk, który wie jak dostrzegać, sformułować i rozwiązywać problemy naukowe w danej dyscyplinie.

W myśl ustawy o szkolnictwie wyższym rozprawa doktorska jest przygotowywana pod opieką promotora lub promotora i promotora pomocniczego. Powinna stanowić oryginalne rozwiązanie problemu naukowego oraz wykazywać ogólną wiedzę kandydata w danej dyscyplinie naukowej. Kandydat na doktora powinien także posiadać umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej w danej dyscyplinie².

Praca doktorska to dzieło naukowe, które charakteryzuje się konstruktywną krytyką oraz innowacyjnością. Zawiera nowe obszary penetracji naukowej oraz nowe ujęcia znanych już wcześniej problemów. Badania w rozprawie muszą być odpowiednio udokumentowane i uzasadnione.

Bardzo często w stosunku do osób zaczynających swoją karierę naukową stosowane są głównie dwa określenia: młody naukowiec oraz doktorant. Pozornie wydaje się, że można je traktować zamiennie. Jednak sięgając do źródeł prawa, należy zauważyć, że ustawodawca rozróżnia te pojęcia.

² Dz. U. 2005 nr 164 poz. 1365, z póź. zm.

Według Ustawy prawo o szkolnictwie wyższym³ doktorant to uczestnik studiów doktoranckich. Definicja bardzo prosta, obejmująca w swojej istocie wszystkich tych, którzy uzyskali stopień zawodowy magistra lub równorzędny i kontynuują naukę na studiach trzeciego stopnia.

Druga definicja zawarta jest w Ustawie o zasadach finansowania nauki. W dokumencie tym znaleźć można zapis, że młody naukowiec to osoba prowadząca działalność naukową, która nie ukończyła 35. roku życia⁴.

Porównując powyższe definicje, można sformułować wniosek, że nie każdy doktorant jest młodym naukowcem oraz nie każdy młody naukowiec jest doktorantem. Istnieje pewna niedorzeczność polegająca na tym, że są jedynie dwa kryteria określające młodego naukowca: prowadzenie działalności naukowej oraz wiek poniżej 35 roku. Dokonuje się więc podziału wszystkich doktorantów na tych do 35. roku życia i na tych, którzy tę barierę wiekową już przekroczyli.

Dokonywanie podziału doktorantów przez pryzmat wieku jest krzywdzące dla osób, które po 35 roku życia zdecydowały się na podjęcie studiów trzeciego stopnia. Powoduje to także nierówne szanse w rozwoju naukowym, poprzez brak możliwości pozyskiwania środków na działalność naukową. Odpowiednie zdefiniowanie statusu pracownika naukowego w początkowym okresie jego pracy jest bardzo ważne. Często decyduje to o jego dalszym rozwoju. Nie jest zrozumiałe dla środowiska naukowego, dlaczego wprowadzono przez ustawodawcę taką definicję młodego naukowca, mimo że Komisja Europejska zwróciła uwagę na tę niezgodność. W przekonaniu autorów opracowania należałoby wziąć pod uwagę przede wszystkim staż w prowadzeniu działalności naukowej. Podobnie jak osoba, która uzyskała dopiero prawo jazdy, będzie nazywana „młodym kierowcą” ze względu na staż a nie na swój wiek, tak też osoba rozpoczynająca działalność naukową powinna być nazywana „młodym naukowcem”. Pozostając jedynie przy kryterium wieku, można przytaczać wiele przykładów osób wspólnie rozpoczynających studia doktoranckie, gdzie niektórzy będą klasyfikowani jako młodzi naukowcy, a inni nie. Rozbieżności w definiowaniu młodego naukowca w Polsce i poza granicami kraju powodują nieporozumienia przy współpracy na arenie międzynarodowej.

Warsztat młodego naukowca – wybrane elementy

Poruszając w niniejszym artykule kwestie związane z istotą warsztatu młodego naukowca, autorzy przyjęli do dalszych rozważań tezę, że młody naukowiec to określenie, które może być stosowane wobec każdego dokto-

---

³ Dz. U. 2005 nr 164 poz. 1365, z póź. zm.

⁴ Dz. U. 2010 nr 96 poz. 615.

ranta, bez względu na wiek, a jedynie na fakt rozpoczęcia działalności naukowej i zdobywania doświadczenia w prowadzeniu badań.

Literatura przedmiotu nie definiuje warsztatu młodego naukowca. Trudno zatem przytoczyć konkretną definicję, która w jasny i konkretny sposób wyjaśniałaby, jakie elementy można wyróżnić jako składowe warsztatu młodego naukowca. Niemniej jednak, warsztat ten można by utożsamiać z tradycyjnym ujęciem wskazującym na miejsce pracy oraz narzędzia, jakimi „młody rzemieślnik” będzie się posługiwał.

Ważnym elementem tego warsztatu będzie także sama umiejętność posługiwania się dostępnymi narzędziami. Przyjmując za W. Leszkiem⁵, można stwierdzić, że celem procesów rozwojowych, jakim podlega każdy pracownik naukowy, jest ukształtowanie jego osobowości potrzebnej do samodzielnego prowadzenia badań. Autor przyjmuje, że efektem prowadzenia badań jest nie tylko pisemne przedstawienie ich wyników, ale przede wszystkim opanowanie umiejętności, które oznaczają, że doktorant:

- posiada wystarczającą wiedzę o dyscyplinie naukowej, która umożliwia ocenę i wybór problemu badawczego;
- umie rozłożyć problem badawczy na zadania szczegółowe i określić kolejność ich realizacji;
- potrafi dostosować metody badawcze odpowiadające wymaganiom problemu i wynikającym z niego zadaniom szczegółowym;
- potrafi konsekwentnie i skrupulatnie przeprowadzić badania według przyjętej metody;
- umie opracować wyniki badań, tzn. doprowadzić je do postaci umożliwiającej ich interpretację;
- umie zinterpretować uzyskane wyniki tzn. poszukać ich związku z ogólnym kontekstem problemu, pracami naukowymi, teoriami odnoszącymi się do przedmiotu badań, a także wynikami badań opublikowanymi w piśmiennictwie;
- umie przekazać zdobytą wiedzę w postaci pisemnej oraz ustnej;
- potrafi rzeczowo i kulturalnie bronić swoich poglądów oraz uznać wartość krytyki, jakiej poddane są jego poglądy⁶.

Na podstawie przeprowadzonych badań oraz powyżej przyjętych umiejętności, jakimi powinien cechować się doktorant czy też młody naukowiec, można przyjąć, iż na jego warsztat będą się składały następujące elementy:

- prowadzenie badań, do których niezbędna jest znajomość metod, technik i narzędzi badawczych, a także umiejętność posługiwania się nimi;

---

⁵ W. Leszek, *Doktorat jako etap rozwoju pracownika naukowego*, [w:] B. Wojciechowicz (red.), *Praca promotora z doktorantem. Materiały konwersatorium*, Instytut Technologii Eksploatacji w Radomiu, Krynica 1997, s. 9.

⁶ Tamże, s. 9.

- publikacje (rozprawa doktorska, artykuły, prace naukowo-badawcze), w których zostaną przedstawione wyniki badań;
- praca z promotorem jako element dla osoby rozpoczynającej karierę naukową, który pozwoli na przybranie odpowiedniego kierunku rozwoju, relacje między doktorantem a promotorem powinny przypominać relacje typu „mistrz – uczeń”;
- konferencje, w których bierze udział to okazja do bezpośredniego przedstawiania jej uczestnikom wyników badań własnych, a także do głoszania swoich poglądów naukowych;
- dydaktyka, która jest także ważnym elementem ze względu na przekazywanie studentom posiadanej wiedzy w zakresie danej dyscypliny naukowej.

Źródło: opracowanie własne.

Rys. 2. Elementy warsztatu młodego naukowca

Ponadto ważnym czynnikiem, jaki wpływa na rozwój doktoranta oraz doskonalenie prowadzonego przez niego warsztatu, są także cechy, jakie winny charakteryzować naukowca, a więc rzetelność, krytyka, etyka czy dążenie do zdobywania szerszej wiedzy.

Zgodnie z wcześniejszymi rozważaniami dotyczącymi młodego naukowca czy też doktoranta należy zauważyć, że opracowanie wyników badań w formie doktoratu stanowi podstawowy etap w rozwoju pracownika naukowego. Rozprawa doktorska i uzyskany na jej podstawie stopień naukowy są podsumowaniem często wieloletniej działalności badawczej, poprzez którą osoba prowadząca badania nabiera odpowiednich kwalifikacji i samodzielności w pracy naukowej.

W zależności od indywidualnego rozwoju młodego naukowca każdy z powyższych elementów będzie w jakimś stopniu występował w etapie stanowiącym początek ścieżki naukowej. Warto zatem przybliżyć istotę poszczególnych elementów, co pozwoli na zrozumienie ich znaczenia. Dzięki temu każdy będzie mógł określić, które elementy wymagają większego zaangażowania w celu ich doskonalenia.

Pierwszy z wyróżnionych elementów warsztatu młodego naukowca to prowadzenie badań. Proces ten jest bardzo szeroko opisywany w literaturze metodologicznej związanej z naukoznawstwem i pisaniem prac dyplomowych.

Słowo *proces* w ujęciu słownikowym oznacza *przebieg następujących po sobie i powiązanych przyczynowo określonych zmian, stanowiących stadia, fazy, etapy rozwoju czegoś*⁷. Niewątpliwie tej definicji możemy także użyć w stosunku do badań naukowych, których prowadzenie polega na realizacji określonych etapów, kolejno występujących po sobie, pozostających w zależności przyczynowo-skutkowej (co jest charakterystyczne dla każdego procesu). B. Szulc i Z. Mazurek podkreślają równoważność terminów: „proces badawczy”, „proces badań naukowych” i „badania naukowe”⁸. Określając proces badań naukowych, można przytoczyć wiele definicji występujących w literaturze. Jedną z nich jest przyjęta przez A. Chodubskiego, według której *praca badawcza, podobnie jak każde działanie zorganizowane, jest złożonym procesem, składającym się z wielu czynności następujących po sobie w określonej kolejności; układ tych czynności powinien sprzyjać jak najsprawniejszemu rozwiązaniu podjętego problemu badawczego*⁹. W innej definicji, J. Pieter wskazuje, iż proces ten zaczyna się w momencie określenia problemu badawczego, a kończy go opracowanie materiałów naukowych¹⁰.

Dużej liczbie definicji procesu badawczego, towarzyszy też wielorakość podejścia do etapów tego procesu. Rozpatrując organizację badań naukowych, można je podzielić najogólniej na dwie fazy: koncepcyjną i wykonawczą¹¹. Według T. Pilcha faza koncepcyjna obejmuje następujące etapy (czynności):

1. Temat – przedmiot, cel, uzasadnienie, studia nad literaturą przedmiotu.
2. Problemy badawcze.

---

⁷ Słownik Języka Polskiego, PWN, Warszawa 1975.

⁸ B. Szulc, Z. Mazurek, *Podstawy tożsamości metodologicznej nauk wojskowych*, AON, Warszawa 2010, s. 91.

⁹ A. J. Chudobski, *Wstęp do metodologii badań politologicznych*, wyd. UG, Gdańsk 2008, s. 130.

¹⁰ Por., J. Pieter, *Zarys metodologii pracy naukowej*, PWN, Warszawa 1975, s. 104.

¹¹ Zob. B. Szulc, Z. Mazurek, *Podstawy tożsamości...*, wyd. cyt., s. 91-92, [za:] T. Pilch, T. Bauman, *Zasady badań pedagogicznych. Strategie ilościowe i jakościowe*, Wyd. „Żak”, Warszawa 2001, s. 185-223.

3. Hipotezy badawcze.
4. Wybór terenu badań i dobór próby.
5. Typologię zmiennych.
6. Schemat wyjaśniania związków między zmiennymi.
7. Typologia wskaźników do zmiennych.
8. Metody, techniki, i narzędzia badań.
9. Definicje teoretyczne ważniejszych pojęć.
10. Badania pilotażowe.
11. Ostateczną wersję problemów badawczych, hipotez teoretycznych i narzędzi badań.
12. Gromadzenie literatury przedmiotu.
Faza wykonawcza obejmuje natomiast:
  1. Opracowanie harmonogramu badań.
  2. Przeprowadzenie badań właściwych.
  3. Uporządkowanie materiałów badawczych.
  4. Opracowanie klucza kodyfikującego.
  5. Kodyfikację i opracowanie statystyczne.
  6. Analizę jakościową, klasyfikację zagadnień i zależności.
  7. Weryfikację hipotez.
  8. Opracowanie teoretyczne.

Biorąc pod uwagę powyższy lub inny¹² układ procesu badawczego można stwierdzić, iż zawiera on szereg etapów (czynności), których realizacja wymaga odpowiedniego przygotowania i umiejętności posługiwania się metodami badawczymi. Bez przyswojenia wiedzy dotyczącej prowadzenia badań młody naukowiec nie będzie w stanie rzetelnie rozwiązać przyjętego problemu badawczego.

W procesie badawczym ważnym elementem jest także przyjęcie odpowiednich metod badawczych pozwalających na rozwiązanie problemów określonych w fazie koncepcyjnej.

Metoda (gr. *methodos*) to droga dojścia, sposób poznania, teoria, może być rozumiana jako sposób osiągnięcia celu. Metodami naukowymi możemy nazwać zorganizowane, systematyczne, zobjektywizowane, racjonalne i uporządkowane działania, które mają doprowadzić do osiągnięcia postawionego celu¹³. Można zauważyć, że działania w ramach przyjętej metody naukowej sprowadzają się do czynności poznawczych:

- ustalenia zespołu czynników istotnych dla czynnika badanego;

---

¹² W artykule układ procesu badawczego podano jako jeden z wielu przykładów. Celem niniejszej publikacji nie jest analiza i porównywanie różnych podejść do etapowości procesu badawczego, a jedynie zasygnalizowanie samej jego istoty i znaczenia w pracy młodego naukowca.

¹³ M. Sławińska, H. Witczak, *Podstawy metodologiczne prac doktorskich w naukach ekonomicznych*, PWE, Warszawa 2008, s. 95.

- dokonania hierarchizacji i wyróżnienia najistotniejszych, a pominięcia słabiej oddziałujących czynników;
- ustalenia zależności określającej wpływ czynników głównych na wielkość badaną;
- pełnego przedstawienia zależności empirycznej badanego czynnika od wszystkich czynników dla niego istotnych¹⁴.

Również w klasyfikacji metod badawczych istnieje wiele podejść dzielących je w zależności od przyjętego kryterium. Przykładowo można przytoczyć klasyfikację ze względu na teoretyczną i empiryczną płaszczyznę nauki. J. Sztumski w przyjętym podziale wyróżnia następujące grupy metod: empiryczne, teoretyczne, mieszane. Wśród metod empirycznych wyróżnia: obserwację, porównanie, pomiar, eksperyment. W kolejnej grupie – metod teoretycznych – konkretyzację, idealizację, formalizację, metodę aksjomatyczną. Wśród ostatnich, metod mieszanych, J. Sztumski wyróżnił: abstrahowanie, analizę i syntezę, indukcję i dedukcję, modelowanie, metodę historycznego i logicznego poznania naukowego. Autor przyjmuje także inne wyróżniki metod badawczych. Szczegółowo jednak zajmuje się takimi metodami, jak: eksperyment, metoda monograficzna, badania terenowe, badania całościowe i reprezentacyjne, obserwacja, wywiad, badania ankietowe czy też badania oparte na dokumentach¹⁵.

Niezależnie od przyjętego kryterium podziału metod badawczych, jaki wykorzysta młody naukowiec, będzie musiał on zgłębić wiedzę dotyczącą zastosowania danej metody. W końcowym opracowaniu, jakim jest rozprawa doktorska, doktorant przedstawia wykorzystane metody, techniki oraz narzędzia badawcze, co jest świadectwem zdobytych umiejętności posługiwania się nimi. Ten element, tworzący warsztat młodego naukowca będzie mu towarzyszył na każdym etapie rozwoju naukowego i prowadzenia badań.

Prowadzenie zajęć dydaktycznych z punktu widzenia rozwoju młodego naukowca to ważny element pozwalający na zdobywanie doświadczenia w prowadzeniu zajęć, przekazywaniu studentom wiedzy z określonej dziedziny oraz określaniu najistotniejszych kwestii w ramach omawianych zagadnień. Wymaga ono od prowadzącego zajęcia dużego zaangażowania. Z jednej strony należy odpowiednio się do tych zajęć przygotować pod względem merytorycznym, z drugiej zaś strony znaczenie ma także sposób ich prowadzenia. Wiedza jaką prowadzący prezentuje na zajęciach jest często oceniana przez studentów i słuchaczy. Jej brak może przyczynić się do utraty autorytetu jako specjalisty w danej dziedzinie.

---

¹⁴ Por., W. Dutkiewicz, *Podstawy metodologii badań do pracy magisterskiej i licencjackiej z pedagogiki*, Wyd. Stachowski, Kielce 2001, s. 12-13.

¹⁵ Zob., B. Szulc, Z. Mazurek, *Podstawy tożsamości...*, wyd. cyt., s. 199-121, [za:] J. Sztumski, *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, wyd. Śląsk, Katowice 2005.

W szerokim rozumieniu dydaktyka odnosi się do nauczania i uczenia się różnych przedmiotów na wszystkich szczeblach edukacji i we wszystkich typach szkół¹⁶. W ujęciu przedstawianym w literaturze dydaktykę należy traktować jako naukę zajmującą się problemami związanymi z całością kształtem procesu kształcenia, czyli nauczania, uczenia się, a więc świadomej działalności nauczycieli i uczniów.

K. Żegnałek zwraca uwagę na powiązania dydaktyki z innymi naukami. Szczególnie należy podkreślić zależność dydaktyki i pedagogiki jako nauki o wychowaniu, czyli świadomym i zamierzonym podejmowaniu działania mającego na celu ukształtowanie osobowości wychowanka. Zatem dydaktyka jest elementem oddziaływania wychowawczego, ale nie kształtującym całą osobowość człowieka, lecz tylko tę część, która dotyczy wychowania umysłowego (intelektualnego)¹⁷.

Stosując język dydaktyki wymienić można kilka pojęć, które bezpośrednio będą wiązały się z działalnością doktoranta jako nauczyciela: wychowanie, edukacja, kształcenie, nauczanie, uczenie się.

Wychowanie w ujęciu Cz. Kupisiewicza obejmuje *wszelkie oddziaływania środowiska społecznego i przyrodniczego na człowieka, a więc zarówno spontaniczne i okazjonalne wpływy innych ludzi lub grup ludzkich, jak i wpływy przyrody, klimatu itp.* Ujęcie to prezentuje szerokie rozumienie wychowania. Natomiast w węższym znaczeniu, traktującym wychowanie jako działalność zinstytucjonalizowaną, rozumiane jest jako *ukształtowanie kierunkowych cech osobowości, a więc określonych wartości, przekonań, postaw i zasad postępowania*¹⁸.

Edukacja, to według „Małego słownika języka polskiego”, *wychowanie, głównie pod względem umysłowym lub wykształcenie, nauka*¹⁹. W innym ujęciu, gdzie słowo edukacja poddana została szczegółowej analizie, jest to *ogół wielowymiarowych działań oraz procesów służących wychowaniu i kształceniu osób czy grup społecznych*²⁰.

Jako wyjaśnienie istoty kształcenia można przyjąć definicję W. Okonia, według którego jest ono *systemem działań zmierzających do tego, aby uczącej się jednostce lub zbiorowi jednostek umożliwić: poznawanie świata; przygotowanie się do zmienienia świata poprzez rozwinięcie kwalifikacji fizycznych i umysłowych, zdolności i uzdolnień, zainteresowań i zamiłowań oraz potrzeb i umiejętności samokształceniowych; ukształtowanie indywidualnej osobowości przez rozwinięcie postaw twórczych oraz osobistego*

---

¹⁶ Por., K. Żegnałek, *Dydaktyka ogólna. Wybrane zagadnienia*, TWP, Warszawa 2005, s. 24.

¹⁷ Tamże, s. 25.

¹⁸ Por., Cz. Kupisiewicz, *Dydaktyka ogólna*, Oficyna wydawnicza „GRAF PUNKT”, Warszawa 2000, s. 32.

¹⁹ *Mały słownik języka polskiego*, PWN, Warszawa 1993, s. 178.

²⁰ T. Pilch, *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, Wydawnictwo „Żak”, tom I, Warszawa 2000, s. 905.

stosunku do wartości moralnych, społecznych, poznawczych, artystycznych i religijnych²¹. Zatem celem kształcenia jest umożliwienie orientacji w otaczającej rzeczywistości.

Kolejny termin związany z dydaktyką to nauczanie. W ujęciu słownikowym nauczać oznacza *przekazać komuś pewien zasób wiedzy, udzielić wiadomości, wdrożyć do czegoś, przyzwyczaić, przyuczyć*²². W. Zaczyński podkreśla natomiast, że proces nauczania prowadzony jest przez nauczycieli dla realizacji akceptowalnych społecznie celów dydaktyki²³. Nierozdzielnie z tym pojęciem związane jest „uczenie się” rozumiane jako *zamierzona aktywność jednostki, w wyniku której zdobywa ona nowe doświadczenia*²⁴.

Powyższe definicje wskazują, że rola doktoranta jako dydaktyka, nauczyciela czy osoby kształtującej osobowość innych jest elementem złożonym, wymagającym odpowiedniego przygotowania i sposobu realizacji procesu, jakim jest przekazywanie wiedzy. W książce pt. „Sztuka prowadzenia wykładów i lekcji”²⁵ autorzy zwracają uwagę na elementy istotne w prowadzeniu zajęć, które mają wpływ na poziom zainteresowania wzbudzany u studentów. Według autorów do tych czynników należy:

- styl prowadzenia zajęć;
- umożliwienie uczenia się, a więc przekazanie słuchaczom podczas zajęć tego, czego potrzebują;
- przyjęcie odpowiedniego celu zajęć;
- dobranie treści niezbędnych do realizacji celu;
- odpowiednie przygotowanie się do zajęć (np.: uświadomienie sobie czego mogą oczekiwać słuchacze, jak ich zainteresować omawianymi treściami, odpowiednia koncepcja przeprowadzenia zajęć);
- osobiste zaangażowanie²⁶ (np.: profesjonalizm, dialog i kontakt ze studentami, świadomość własnej roli);
- pobudzenie słuchaczy (np. poprzez stosowanie różnych form prowadzenia zajęć, nawiązywanie do przykładów praktycznego wykorzystania omawianych treści itp.).

---

²¹ Zob., K. Żegnałek, *Dydaktyka ogólna...*, wyd. cyt., s. 33, [za:] W. Okoń, *Nowy słownik pedagogiczny*, Wyd. „Żak”, Warszawa 2001, s. 191.

²² *Mały słownik...*, wyd. cyt., s. 484.

²³ Zob., *Encyklopedia pedagogiczna...*, wyd. cyt., s. 418.

²⁴ J. Strelau, A. Jurkowski, Z. Putkiewicz, *Podstawy psychologii dla nauczycieli*, PWN, Warszawa 1975, s. 322.

²⁵ M. Winkler, A. Commichau, *Sztuka prowadzenia wykładów i lekcji*, przekł. [z niem.] P. Włodyga, WAM, Kraków 2008.

²⁶ Osobiste zaangażowanie wg. autorów to sposób, w jaki prowadzący zajęcia traktuje podczas zajęć swoje własne istnienie oraz samopoczucie. Przyjęte zostało, że osobiste zaangażowanie ożywia mówiącego, co może mieć wpływ na atmosferę na zajęciach. „Żywy” wykład wpływający na poziom zainteresowania słuchacza zawsze jest wysoko ceniony.

Zakończenie

Mimo że istnieje wiele dróg prowadzących do sukcesu życiowego, wykształcenie stanowi nadal jeden z najbardziej uznanych i powszechnych sposobów. Staje się warunkiem zbudowania niemal każdej kariery zawodowej. Dlatego też coraz więcej osób decyduje się na rozpoczęcie studiów doktoranckich. Są to ludzie w różnym wieku i z innym bagażem doświadczeń, ale w trakcie studiów doktoranckich wszyscy są początkującymi naukowcami, którzy zmagają się z trudami warsztatu młodego naukowca.

Podsumowując rozważania w niniejszym artykule, można sformułować wniosek, że na warsztat młodego naukowca składają się elementy, takie jak: praca z promotorem, prowadzenie badań, udział w konferencjach i seminariach, dydaktyka oraz publikacje. Nie jest to jednak lista zamknięta. Problem poruszany w opracowaniu wymaga prowadzenia dalszych badań.

Bibliografia

1. Ajdukiewicz K., *Logika pragmatyczna*, PWN, Warszawa 1975.
2. Chudobski A. J., *Wstęp do metodologii badań politologicznych*, wyd. UG, Gdański 2008.
3. Dutkiewicz W., *Podstawy metodologii badań do pracy magisterskiej i licencjackiej z pedagogiki*, Wyd. Stachowski, Kielce 2001.
4. Kupisiewicz C., *Dydaktyka ogólna*, Oficyna wydawnicza „GRAF PUNKT”, Warszawa 2000.
5. Leszek W., *Doktorat jako etap rozwoju pracownika naukowego*, [w:] B. Wojciechowicz (red.), *Praca promotora z doktorantem. Materiały konferencji*, Instytut Technologii Eksploatacji w Radomiu, Krynica 1997.
6. *Mały słownik języka polskiego*, PWN, Warszawa 1993.
7. Pieter J., *Zarys metodologii pracy naukowej*, PWN, Warszawa 1975.
8. Pilch T., *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, Wydawnictwo „Żak”, tom I, Warszawa 2000.
9. Sławińska M., Witczak H., *Podstawy metodologiczne prac doktorskich w naukach ekonomicznych*, PWE, Warszawa 2008.
10. *Słownik Języka Polskiego*, PWN, Warszawa 1975.
11. Strelau J., Jurkowski A., Putkiewicz Z., *Podstawy psychologii dla nauczycieli*, PWN, Warszawa 1975.
12. Szulc B., Mazurek Z., *Podstawy tożsamości metodologicznej nauk wojskowych*, AON, Warszawa 2010.
13. Ustawa o szkolnictwie wyższym (Dz. U. 2005 nr 164 poz. 1365, z póź. zm.).
14. Ustawa prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. 2005 nr 164 poz. 1365, z póź. zm.).

15. Ustawa o finansowaniu nauki (Dz. U. 2010 nr 96 poz. 615).
16. Winkler M., Commichau A., *Sztuka prowadzenia wykładów i lekcji*, przekł. [z niem.] Włodyga P., WAM, Kraków 2008.
17. Żegnałek K., *Dydaktyka ogólna. Wybrane zagadnienia*, TWP, Warszawa 2005.

THE ESSENCE OF A YOUNG RESEARCHER'S METHODS

A young researcher as a person who has just started his/her adventure with science must get used to the world of scientific research. The ability to select and use research methods is one of the skills of a young researcher. These skills are not defined in reference to their components. In addition to research methods, work with the supervisor, participation in conferences or teaching are also important. This article provides explanations in this area, which could be an introduction to further research and an attempt to answer the question concerning what a young researcher's methods consist of and how to improve them.